

2020-09-13 Christer Nilsson

NÄR FLERA ANHÖRIGA ÄR BEHÖRIGA ATT FÖRETRÄDA EN SLÄKTING MÅSTE DE VARA ÖVERENS.

Svea hovrätt har prövat denna fråga i ett precedensfall, RH 2019:19.

I samband med att lagen om framtidsfullmakter kom till så stiftades också regler som ger det möjligt för anhöriga att företräda en släkting – reglerna ska ses som ett alternativ till att utse en god man, ett förvaltarskap eller att det utfärdas en framtidsfullmakt.¹

Lagen anger strikt vem av de anhöriga som kan vara behöriga att företräda en släkting. Turordningen mellan valet av släktingar är också noggrant bestämt och avvikelser från den angivna ordningen kan endast ske om de anhöriga som är aktuella avsäger sig sin behörighet.

Bland de anhöriga som kan få en sådan behörighet är bland annat barn till den aktuella släktingen. Finns det flera barn så måste de vara överens om hur de ska agera i sitt företräderskap för den enskilde släktingen. Är de oense ska det istället övervägas om det är nödvändigt att ansöka om att en god man eller förvaltare ska förordnas. Svea hovrätt har prövat denna fråga i ett precedensfall, RH 2019:19.

¹ Juristguiden kommer längre fram att publicera en artikel som är mera utförlig om anhöriga som ställföreträdare för en släkting. Artiklar om framtidsfullmakter finns det att läsa om hos Juristguiden – välj fullmakt i sökmenyn.

I precedensfallet, RH 2019:19, har Svea hovrätt prövat om ett godmanskap kunde ersättas med att den enskilde personen skulle kunna företrädas av dennes barn i enlighet med lagen om behörighet för anhöriga att företräda en släkting. Den enskilde personen har flera barn.

I sitt beslut konstaterar Svea hovrätt att den enskilde personen var behöv av att få hjälp. Och enligt hovrätten var detta behov av hjälp begränsat. Hovrätten ansåg också att det skulle kunna tillgodoses genom ett utövande av anhörig-behörigheten.

I det nu aktuella fallet ansåg Svea hovrätt att det var det klarlagt att mellan barnen finns det motsättningar och att ingen av dem har avböjt att åta sig uppgiften som företrädare.

Om flera anhöriga är samtidigt behöriga måste de, enligt hovrätten, vara överens om hur de ska agera i den enskilde personens ställe, 17 kap. 2 § föräldrabalken, FB. I annat fall blir det nödvändigt att överväga om en ansökan om godmanskap eller förvaltarskap ska göras, prop. 2016/17:30 s. 92.²

Svea hovrätt uttalade i sina skäl följande. "Utredningen visar att M.T:s hjälpbehov är av sådan begränsad omfattning att det i och för sig kan tillgodoses genom utövande av anhörigbehörighet. Det framgår dock av utredningen att det finns motsättningar mellan hennes barn och att ingen av dem avböjt uppgiften. Det saknas därför möjlighet för dem att agera gemensamt i hennes ställe eller att M.O. ensam utövar anhörigbehörigheten. Vid sådant förhållande finner hovrätten att M.T:s hjälpbehov inte kan tillgodoses på något mindre ingripande sätt än genom det nuvarande godmanskapet."

² Finns det flera anhöriga som samtidigt är behöriga så underlättas förfarandet att agera om en anhörig ensam kan agera som ställföreträdare. Därför finns det också en möjlighet för de anhöriga att utfärda en fullmakt till en av de anhöriga som då ensam kan agera som företrädare för släktingen. Se prop. 2016/17:30 s.92.

Svea hovrätts beslut, RH 2019:19, bifogas i sin helhet, se bilaga 1.

Rättskällor

17 kap. föräldrabalken, FB.

Prop. 2016/17:30.

Svea hovrätt

RH 2019:19

BILAGA

Målnummer: ÖÄ 6462-19 **Avdelning:** 7
Avgörandedatum: 2019-07-17
Rubrik: Anhörigbehörighet enligt 17 kap. föräldrabalken har inte ansetts vara ett alternativ till godmanskap när det funnits motsättningar mellan den enskildes barn.
Lagrum: 17 kap. 2 § föräldrabalken (1949:381)
Rättsfall:

REFERAT

M.O. ansökte i Falu tingsrätt om att godmanskapet för hennes mor M.T. skulle upphöra. Som skäl för sin ansökan anförde M.O. bl.a. att M.T:s hjälpbehov i huvudsak bestod av förvaltning av pension och att det bättre kunde tillgodoses av M.O. och en av hennes två bröder än av den gode mannen.

Överförmyndarnämnden och den gode mannen motsatte sig ett upphörande och anförde i huvudsak att motsättningar mellan M.T:s tre barn, M.O. och hennes två bröder, medförde att det alltjämt förelåg behov av godmanskap.

Tingsrätten (lagmannen Lars-Erik Bergström) avslag M.O:s ansökan och anförde i beslut den 15 maj 2019 följande.

SKÄL

Enligt utredningen i ärendet förstår M.T. uppenbarligen inte vad saken gäller och hon har på grund av sjukdom ett hjälpbehov som inte kan tillgodoses med mindre ingripande åtgärder än godmanskap. Godmanskapet för M.T. ska därför kvarstå.

Svea hovrätt

M.O. överklagade tingsrättens beslut och yrkade att hovrätten skulle bifalla hennes talan vid tingsrätten. Hon vidhöll de skäl hon uppgett i tingsrätten.

Hovrätten (hovrättsråden Joakim Zetterstedt och Gunilla Schöldström samt tf. hovrättsassessorn Christine Stridsberg, referent), anförde i beslut den 17 juli 2019 följande.

SKÄL

Den fråga som hovrätten har att ta ställning till är om M.T:s hjälpbehov kan tillgodoses på något mindre ingripande sätt än genom det nuvarande godmanskapet, i detta fall genom reglerna om anhörigas behörighet att rättshandla i vissa fall.

Bestämmelserna om så kallad anhörigbehörighet finns i 17 kap. föräldrabalken.

Det framgår av förarbetena till lagen att syftet med bestämmelserna bl.a. var att införa en form av ställföreträdarskap, som kompletterar andra alternativ som exempelvis godmanskap, förvaltarskap eller framtidsfullmaktshavare (prop. 2016/17:30 s. 81). Anhörigbehörigheten är begränsad till ordinära rättshandlingar med anknytning till en enskilds dagliga livsföring.

Av 17 kap. 2 § första stycket föräldrabalken framgår att behörigheten gäller för bl.a. barn till den enskilde. Finns det flera barn företräder de den enskilde gemensamt (se andra stycket samma lagrum). I förarbetena till bestämmelsen förtydligas att om flera anhöriga är behöriga samtidigt måste de vara överens för att få agera i den enskildes ställe. Om de anhöriga inte kan enas, och inte någon av dem har avböjt uppgiften, blir det nödvändigt att överväga om en ansökan om godmanskap eller förvaltarskap ska göras. (Prop. 2016/17:30 s. 92.)

Utredningen visar att M.T:s hjälpbehov är av sådan begränsad omfattning att det i och för sig kan tillgodoses genom utövande av anhörigbehörighet. Det framgår dock av utredningen att det finns motsättningar mellan hennes barn och att ingen av dem har avböjt uppgiften. Det saknas därför möjlighet för dem att agera gemensamt i hennes ställe eller att M.O. ensam utövar anhörigbehörigheten. Vid sådant förhållande finner hovrätten att M.T:s hjälpbehov inte kan tillgodoses på något mindre ingripande sätt än genom det nuvarande godmanskapet. Godmanskapet ska därför bestå i samma omfattning som tidigare.

BESLUT

Hovrätten avslår överklagandet.

Sökord: Anhörigbehörighet; Godmanskap

Litteratur: Prop. 2016/17:30 s. 81 och 92
